

65 години Парижки Мирен Договор

проф. д-р Марин Калонкин, полковник о.з.

Втората световна война **1939-1945** година е най-трагичното събитие на **XX** век, не само по страшните за човечеството резултати, но и по замисъл и основни цели, които преследваха нейните подпалвачи.

Войната в същото време е велико събитие за човечеството, което съумя да се организира и да победи, да разгоми агресорите и не позволи да постигнат целите си.

Резултатите от Втората световна война и днес са в основата на общественото развитие. Затова войната не може да се забрави. Тя е едно предупреждение. Фронтовите оръдия престанаха да стрелят в Европа на **8-ми** срещу **9-и май 1945** г. с капитулацията на хитлерова Германия, а за света - на **2 септември с.г.** - с капитулацията на Япония. Мирните договори бяха подписани значително по-късно.

За България Мирният договор е подписан пред **65** години, на **10 февруари 1947** г. в Париж. Клаузите на този договор до голяма степен справедливо отразяват нашето място в световния двубой по време на войната. И въпреки, че той не удовлетворява цялостно българските интереси, беше първият следвоенен договор, който не отне български територии и не превърна част от българското население в граждани на съседни държави. България не претърпя поредна национална катастрофа. А такива искания имаше и вероятността това да стане беше реална. За това настояваха победителите – САЩ, Великобритания и другите. Това искаха Гърция и Югославия. Цялостта на България беше защитена от другата победила сила – Съветския съюз. Министърът на външните работи на СССР Вячеслав Молотов, след пленарно заседание, на което Британската делегация се въздържа при гласува-

нето българската граница с Гърция да остане тази от **1941** г., заявява на българската делегация: „Съветският съюз не би подписал договор, накърняващ целостта на България.” А на **14** октомври **1946** г., в пленарното заседание на преговорите, завършва речта си с думите: „Българи, бъдете спокойни, вашата граница остава непокътната.”

Преамбюлът на Договора вярно отразява положението на България по време на войната. Посочено е, че „България носи своя дял на отговорност за тази война “ и на второ място, че „България взема активно участие във войната срещу Германия.” Вземайки под внимание това, победителите обявяват прекратяване състоянието на война и сключват Мирен договор.

Защо е основателно определението, че България има определен дял на вина за тази война?

От **1** март **1941** г. България предостави своята територия на хитлеристите, в интерес на военните действия срещу силите на Атлантическата антихитлеристка коалиция. Само през март-април **1941** г. българското правителство отпуска на хитлеристките войски в България **1** милиард и **900** милиона лева. Дава всичките **9** големи наши кораба на Вармахта да ги използва във войната.

Българската територия е използвана като плацдарм за нападение на Югославия и Гърция от хитлеристите на **6** април **1941** г.

На **19** април с.г., Пета българска армия навлиза в Македония, а на **1** април Втора армия – в Беломорска Тракия. От началото на януари **1942** г. частите на Първи окупационен корпус се настеляват в почти цяла Сърбия, чак до река Дрина. Неокупирана остава северозападна Сърбия и Белград.

Българските войски оперативно са подчинени на немското командване и са част от немската окупационна система в Сърбия.

Българските военни части на окупираните територии водят бойни действия с частите на югославската и гръцката анти-

хитлеристка съпротива, а тя е член на Атлантическата антихитлеристка коалиция.

България, още през декември **1941** г., обяви война на Великобритания и САЩ. Тази война не е символична, тя е реална. България понесе много човешки и материални загуби, особено при бомбардировките **1943-1944** г. Има още много примери за това.

В същото време Мирният договор отчита, че България е взела активно участие във войната срещу Германия. Защо?

Още през **1941** г. българският народ не прие държавната ориентация и започна неорганизирана и организирана съпротива, която има различни форми и прояви. Най-съществената и резултатна форма е въоръжената съпротива.

Тя е наистина едно достойнство за онази част от народа, която в тази война застана на страната на Обединените народи, на страната за защита на човечеството от хитлеро-фашистката опасност, в защита на българските национални интереси. Тази съпротива е национална и за това отстоя. В нея участва организирано част от народа под ръководството на Отечествения фронт и партиите, влизащи в него. В нея участва и друга част от народа – българската буржоазия, част от офицерския и войнишкия състав и голяма част от интелигенцията, индивидуално или заедно с професионалните сдружения. Достатъчно е да се посочат Атанас Буров, Симеон Радев, Кимон Георгиев, ген. Владимир Заимов, Тодор Влайков, Елин Пелин, Стоян Чилингиров, Трифон Кунев, Елисавета Багряна, Ана Каменова, проф. Р. Стайнов, проф. Венелин Ганев, Димо Казасов, д-р Тодор Самодумов, Вергин Димов, Никола Мушанов, Кръстьо Пастухов, Атанас Москов, Христо Стойков, Никола Петков и др. Приносът на организираната съпротива, подкрепяна от народа е основната и най-ефективната.

За мащабността на българската антихитлеристка и антифашистка съпротива по време на Втората световна война свидетелства и броят на политическите затворници. На **9** септември **1944** г. от затворите са освободени **15 930** човека, от концлагерите

– **5 740**, от военно-трудовете концлагери и „ поправителните роти “ – **10 800**. Общо – **32 470** човека. **15 000** са били интернирани по селата. От **1** януари **1942** г. до **4** септември **1944** г. – за **2** години и **8** месеца – са били привлечени по подозрения и улики в конспирации **64 345** души. Колко човешки съдби! Всички участвали в антихитлеристката съпротива са рискували живота си в името на народа и заслужават неговото признание и уважение. Така, както целият свят се прекланя пред героизма на участниците в съпротивата по време на Втората световна война и България не трябва да забравя тези свои чада. Това, което става у нас, е недостойно. То не е в духа на Мирния договор.

На следващо място е участието на българската държава във войната на страната на Атлантическата антихитлеристка коалиция след **9** септември **1944** г. Време е да се спре кощунството и с този проблем.

На **6** септември **1944** г. правителството, начело с Муравиев, приема решение да обяви война на Германия от **8** септември с.г. Това бе потвърдено на **9**-и септември от новото правителство на Отечествения фронт, а малко по-късно българската държава се включи във войната на страната на Атлантическата антихитлеристка коалиция. Българската армия, в състав повече от **300 000** души, достойно защити нашите интереси, достигайки чрез бойните си действия срещу хитлеристите в Македония, Сърбия, Черна Гора, Косово, Хърватия, Словения, Унгария до Австрия и даде **10 753** убити – скъпи жертви.

Българската държава за своята вина за войната е предупреждавана многократно. Предстоеше нова поредна национална катастрофа. Участието ни във войната трябваше до известна степен да предотврати катастрофата.

Ако се приеме твърдението на някой, че България не е трябвало да участва като държава във войната против хитлеристка Германия, това означава, че България, единствена в Европа и втора в света, заедно с Япония, щеше да остане на страната на Хитлер, щеше да продължи да защитава хитлеро-фашизма

против целия свят. Това ли проповядват „ защитниците “ на такова становище или не се замислят достатъчно? Навярно тези, които сега осъждат българското участие във войната са искали да победи хитлеро-фашизмът. Дали осъзнато или не, по същество те това защитават. Всички държави от хитлеристката „ ос “ – Италия, най-близката до хитлеристка Германия, Румъния, Унгария, Финландия, участваха във войната на страната на Антихитлеристката коалиция. Българският народ не е стоял на страната на хитлеро-фашизма. Стояла е една малка от народа – управляващата върхушка и нейните приближени. Заради тях не може да се унижава народа. Докога ще се унижава българската нация и особено нейното младо, днешно и утрешно поколение?

Наглостта им е още по-трагична, защото те говорят, че защитават национални позиции, когато приемат националната катастрофа. Тежко на нацията от такива „ защитници “, които са против Мирния парижки договор.

Оценките за войната и за българското участие в нея трябва да бъдат за периода на войната, а не за следвоенния период и то партизирани.

Не бива да се забравя, че по време на войната България е монархия, че Царство България, с целия свой държавен механизъм, със своята армия, полагала клетва в името на Царя, воюваше срещу хитлеристите, заедно със Съветския съюз, САЩ и Великобритания. Това е достойно за гордост и самочувствие и справедливо ни нарежда на достойно място в европейското семейство.

От Българска страна договора подписват Кимон Георгиев, Александър Обов и Трайчо Костов.

Договорът съдържа: Увод, **8** части, **33** члена и **6** приложения.

Първата част има един член, който определя държавната ни граница. В него е записано: „ Границите на България, показани на приложената към настоящия Довогор карта (Приложение 1), остават такива, каквито те са съществували на 1 януари 1941 г. “

Част втора задължава България да разпусна всички организации от фашистки тип на своя територия и да недопусне такава дейност в бъдеще. Задължава се да приеме всички необходими мерки за задържане и предаване на съд лица, извършили военни престъпления или съдействали да се извършат такива, а също престъпления против мира и такива, които са сътрудничали на врага по време на войната.

Част трета урежда военните, военно-морските и военно-въздушните проблеми. Още в първия член е определено количеството на въоръжените сили, като: сухопътни войски – **55 000** човека, зенитна артилерия – **1800** човека, военно-морски флот – **3 500** човека, военно-въздушни сили – **90** самолета с личен състав **5 200** човека. Общо **65 000** човека. Като се забранява да имаме атомно оръжие.

Част четвърта регламентира проблемите с изтеглянето на съюзническите войски от България. Погрешно е твърдението на някой, че България е била окупирана от Съветската армия. До **10** февруари **1947** г. България е все още във война с Обединените народи и Съветската армия, заедно със Съюзническата, контролна комисия, като част от съюзническите войски, е у нас, защото все още не е сключен мирен договор.

Де юре, ние сме все още във военно положение. След Парижкия мирен договор, още през **1947** г., Съветската армия напуска България, а Съюзническата контролна комисия прекратява своето функциониране.

Част пета определя репарациите и реституцията. Особено важен тук е обемът на репарациите. Определената сума е от **70 000 000** щатски долара, като за Гърция те са **45 000 000**, а за Югославия – **25 000 000**.

Ако България не беше участвала във войната срещу Германия, трябваше да дадем непоносимата за нас сума от **985** милиона долара.

Шестата част от Договора е икономическата. Тя е най-обемната и решава всички имуществени и други икономически проблеми.

Седмата част се отнася за р. Дунав. Определено е свободното и открито плаване по реката на граждани, търговски и други съдове на всички страни.

Последната, осма част на Договора, е посветена на заключителните клаузи, по силата на които се създават дипломатически мисии и разни комисии за реализиране на Договора.

Приложенията конкретизират много от клаузите на Договора.

Българското правителство приема Договора, изразява удовлетворение, че той слага край на положението на война с държавите от антихитлеристката коалиция и в същото време изразява несъгласия с част от неговите клаузи, като: записано е, че България е взела активно участие във войната срещу Германия, без да е призната като съвоюваща страна.

Изразява неудовлетвореност от това, че не ни се осигурява излаз на Егейско море, че репарациите не отговарят на нанесените щети от наша страна на Югославия и особено на Гърция.

Друг несправедливо решен въпрос е уреждането на българските интереси, отнасящи се до Германия.

Парижкия мирен договор позволи България да излезе от международната изолация, в която беше изпаднала до този момент, да се нормализират отношенията ни с балканските страни и с другите държави в Европа и света и да бъде приета без проблеми в Организацията на Обединените нации (ООН)

януари 2012 г.